

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

312 ק"ס 098 ויקרא תפ"ח ט"ז י"א י"א
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,
ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: אצבעותיו של רבינו הקדוש

ורבינו יוסף חיים ז"ע בספרו בניהו (סוטה סופ"ח) כתב, שבמצח נרשמים עבירות גמורות וחמורות ובכף היד נרשמים עוונות קלות שאדם דש בעקביו. ובה ביאר את דברי הגמרא בסוטה שם שדרשו חז"ל על הפסוק "מי האיש הירא ורך הלבב ילך וישב לביתו" ודרשת הגמרא: "רא מעבירות שבידו דנקט 'עבירות שבידו', דהיינו, שמי שיש לו עבירות גמורות וחמורות שהם כאמור נחקקים במצח, מעיקרא אינו יוצא ובא למלחמה ואין צריך הכהן משוח מלחמה להחזירו לביתו, אבל מי שיש לו עוונות שאדם דש בעקביו, כיון שהן קלות בעיניו הוא יוצא למלחמה, ועל כן המשוח מלחמה צריך להשיבו, והוא שאומר שמי שיש 'עבירות בידו', היינו עבירות קלות אף הוא ילך וישב לביתו. יע"ש.

על פי זה יש לומר, כי אם עבירות נחקקות בידו של האדם, מרובה מידה טובה אף דברי תורה שלומד ומשנן זוכה שיכתבו על ידיו. וזהו שאומרת הגמרא בב"ב (י.) "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו".

וכתב בחידושי אגדות מהר"ם שיק על פרקי אבות (פ"ב משנה ח') על המשנה: "חמשה תלמידים היו לו לרבי יוחנן בן זכאי וכו' הוא היה מונה שבחן רבי אליעזר בן הורקנוס בור סוד שאינו מאבד טיפה וז"ל הקדוש: ונראה כוונת רבי יוחנן בן זכאי שהיה מונה שבחן, מפני שידע שבטבען לא היו מוכנים להיות כך אלא ע"י שקידתם רגילתם והתמדתם באו לידי מעלות ההם, ובפרט מעלת ר' אליעזר בן הורקנוס שהיה כבוד סוד שאינו מאבד טיפה, בוודאי צריך שקידה רבה לחזור תמיד על משנתו שלא ישכח שהשכחה מצויה כמו שנאמר (דברים פ"ח י"ט) "והיה אם שכוח תשכח", ואף אם ברכו ה' בזכרון טוב מאד מכל מקום אי אפשר שלא ישכח קצת ממשנתו אם לא יחזור תמיד בלי הפסק על משנתו, ולזאת ע"י שקנו לעצמם ע"י שקידתם והתמדת לימודם אלו השבחים והמעלות לכן חשבם ריב"ז ללמוד מהם לתלמידים אחרים שג"כ יתמידו בלימוד התורה, ואז גם הם יבואו למעלות אלו התלמידים הגדולים, אבל אם היו אלו המעלות מתנה מה' שנתן להם שכל רב יותר מלחבריהם ולא משקידתם, למה מנה זאת הלא אין בזה מעלות עצמם כלל וגם מה ילמדו התלמידים האחרים שלא חנן ד' אותם בדעת ושכל יתירה על חבריהם, ולכן בוודאי היה כוונתו להודיע שמחמת שקידתם ולא מחמת שכלם הגדול באו לידי מעלות ההם.

וסיים שם המהר"ם שיק וז"ל הזהב: ולו חכמו ישכילו זאת גם התלמידים בדור הזה, שרק אודות שאינם מתמידים בתורה ירדה פלאים קרן התורה וה' נותן שכל גם כעת

הגמרא במסכת כתובות (קד.) מביאה: בשעת פטירתו של רבי זקף עשר אצבעותיו כלפי מעלה ואמר: ריבוננו של עולם! גלוי וידוע לפניך שיגעתי בעשר אצבעותי בתורה ולא נהייתי אפילו באצבע קטנה, יהי רצון מלפניך שיהא שלום במנוחתו.

מאיך איתא בעבודה זרה (יא.) "ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך", אמר רב יהודה אמר רב: אל תקרי גוים אלא גיים, זה אנטונינוס ורבי שלא פסקו מעל שולחנם לא חזרת ולא קישות ולא צנון, לא בימות החמה ולא בימות הגשמים. נמצא אם כן שרבינו הקדוש נהנה מהעולם הזה.

וכבר העירו זאת התוספות בעבודה זרה שם, וכתבו: ואע"ג דאמרינן שרבי לא נהנה מן העולם אפילו באצבע קטנה, מ"מ אוכלי שולחנו היו רבים.

הגאון רבי יעקב עמדין בהגהות היעב"ץ למסכת ע"ז ביאר מהו "יגעתי בעשר אצבעותי בתורה", שכתב באצבעות ידיו את ששה סדרי משנה, שסידרן רבינו הקדוש.

ולכאורה יש להעיר על כך, הרי כל אדם כותב רק בידו האחת וא"כ כתב רק בחמשת אצבעותיו והיאך אמר שיגעתי בעשר אצבעותי בתורה?

ואפשר לומר על פי מה שמצינו על הגאון רבי חיים עוזר זצוק"ל שהעידו עליו שהיה בעל שני מוחות והיה יכול בעת ובעונה אחת לכתוב בשתי ידיו שני מכתבים בשני נושאים שונים. לפי זה יש לומר אף אצל רבינו הקדוש שהיה כותב בשתי ידיו דברי תורה, ביד אחת מסכת מנחות וביד אחרת מסכת כתובות, ולכן הגביה את עשר אצבעותיו.

וכן מספרים על הגאון בעל הבני יששכר זת"ב שגם נחן במעלה זו, ופעם אחת היה עסוק באמצע כתיבת חידושי תורה ובאה לפניו אשה אחת מרת נפש ודיברה עמו באריכות את כל צרותיה, והוא המשיך בכתיבה בשעה שדיברה, וכשיצאה מחדרו נענתה האשה ואמרה: כמה טוב הרבי הזה, כי רבנים אחרים לא הניחו לי לדבר הרבה, ואילו כאן לא בלבד שהרבי הניח לי לדבר אלא אף העלה את דברי על הכתב, שהיה שומע אותה, עונה לה על שאלותיה, ובינתיים כותב חידושי תורה.

ביאור נוסף בענין עשרת אצבעותיו של רבינו הקדוש ניתן לפרש על פי מה שמצינו להחיד"א בספרו מראית העין (ברכות ה:) שהעוונות של האדם נכתבים על ידו, ולכן ביקשרבי יוחנן כשרצה לרפאות את רבי אליעזר נאמר "היב ליה ידיה ואוקמיה" – לבדוק אם חקוקים עוונות על ידיו. יע"ש.

לעוסקים בתורתו, אבל צריך האדם ליגע עצמו בתורה ואז יוכל לירד לעומקה אבל לא יגעת ומצאת אל תאמין, ועל כן העיקר להתמיד בלימוד התורה וה' יחונן אותו בוודאי בדעת ושכל, כדי לבוא לאמיתה של תורה. עכדה"ק.

והנה מצינו אצל רבי אליעזר בן הורקנוס שאמר (סנהדרין סח.): נטל שתי זרועותיו והניחן על לבו, אמר: אוי לכם שתי זרועותי שהן כשתי ספרי תורה שנגללין. ע"כ. הרי לנו כי רבי אליעזר בן הורקנוס שזכה למעלת "בור סוד שאינו מאבד טיפה", על ידי שעמל והתייגע בתורה, נחקה לו התורה על זרועותיו וידיו.

וזהו "אם בחוקתי תלכו" מלשון חקיקה, שצריך שהתורה תהיה חקוקה לו על ידיו וזרועותיו, וזהו על ידי ההתמדה והשקידה בתורה, עד שהתורה נעשית חלק מגופו (עי' לדברינו בספר נחלת שדה פרשת יתרו אות נ"א).

עוד יש לפרש, הגמרא במכות (יא:) ובסוטה (ז:) ובבא קמא (צב.) מביאה, שמשם רבינו התפלל על יהודה שיזכה להיכנס לגן עדן וללמוד שם תורה: כל אותן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר היו עצמותיו של יהודה מגולגלין בארון, עד שבא משה וביקש רחמים, אמר לפניו: ריבונו של עולם, מי גרם לראובן שיודה? יהודה, מיד שמע ה' קול יהודה! על איבריה לשפא, לא הוּו קא מסקי למתיבתא דרקייעא, "ואל עמו תביאנו", לא הוּו ידע מאי קאמרי רבנן ולמשקל ומיטרך בהדי רבנן, "ידיו רב לו", לא הוּו סליק ליה שמעתתא אליבא דהלכתא "ועזר מצריו תהיה".

ובגליוני הש"ס להגאון רבי יוסף ענגיל זצלה"ה במסכת מכות שם פירש, משום שדרך המפלפלים לנענע הידיים וממילא "ידיו רב לו", פירוש, שיהיה יכול לפלפל.

לפי זה יש לבאר פשט חדש בדברי רבינו הקדוש שהרים עשר אצבעותיו, היינו, שעל ידי כתיבת המשניות והתורה שבעל פה, גרם שאנשים יזכרו את לימודם ויוכלו לפלפל בהם ולנענע את הידיים.

נסיים במעשה על חיזוק בלימוד תורה, סיפר הרב יעקב שיש שליט"א: שבא אליו אברך וסיפר לו, לפני שלוש שנים, ביום כיפור, קיבלתי על עצמי קבלה – באמצע הסדר לא אלך לשום סידורים, ויהי מה. הקבלה החשובה הזאת היתה מבוססת על רצון טוב, אבל גם על נסיון חיים, שחוותי על בשרי – אם אני הולך לעירייה על חשבון הסדר, מתברר שהפקידה בדיק לא הגיעה. בבית המרקחת התרופה נגמרה, ובדואר יש שיבושים ועיכובים. בקיצור, זה לא הולך. אין ברכה מללכת באמצע הסדר.

החלטתי אפוא בהחלטה חזקה – יהיה מה שיהיה, באמצע הסדר אני לא הולך.

בתחילת חודש ניסן ניסיתי להירשם לישיבת בין הזמנים בפרדס כץ, שם אני גר, ולא קיבלו אותי. בכל זאת הגעתי ללמוד שם. בשעה עשר התחילה ישיבת בין הזמנים, ובעשר וחצי התחוללה סביבי המולה קלה. מה קרה? הרב דניאל זר מחלק בישיבה שלו, "אור דוד", חמש מאות שקל לכל אברך שגר בפרדס כץ.

חמש מאות שקל לאברך, בערב פסח, זה דבר חשוב מאד. רבים עזבו את בית המדרש, וחזרו לאחר זמן קצר עם כסף ביד. ומה איתך?

נכון, קיבלתי על עצמי לא ללכת באמצע הסדר, אבל עכשיו בין הזמנים, ואני אפילו לא רשום באופן רשמי בישיבת בין הזמנים הזאת. ולכן מה? – אני אומר לעצמי. מה זה משנה "בין הזמנים" או לא? סדר זה סדר. קבלת על עצמך לא ללכת, אל תלך.

התחוללה מלחמת איתנים בין היצר הטוב ליצר הרע, ולבסוף החלטתי לא ללכת. אני אלך בשעה אחת, לאחר סיום הסדר.

בשעה אחת הזדוּזתי ללכת. יש אדם אחד לפני בתור. כדי לקבל את המענק צריך למלא טופס, אבל מתברר שהבן אדם לפני – לקח את הטופס האחרון. "רגע, רגע", אני

מזדעק, "אל תתחיל למלא את הטופס. תן לי אותו לחצי דקה, כדי שאוכל לצלם, ולמלא טופס בעצמי".

אבל הפקיד מתערב, "לא אי אפשר לצלם, זה ממוספר. הרב הקציב מלגות כמספר הטפסים. מצטערים מאד". זה שלפני קיבל, אני לא קיבלתי.

אני יוצא החוצה, עומד על המדרגות של ישיבת 'אור דוד', ושוב מתחילה בתוכי סערה פנימית. 'אתה רואה, הפסדת חמש מאות שקל'... 'אז מה, למדתי סדר של שלוש שעות, זה נצח! ברוך ה', אמנם אין לי חמש מאות שקל ביד, אבל עמדתי בנסיון, וזה שווה הרבה יותר מחמש מאות שקל'.

הרגשתי שלווה, שמחה מילאה את הלב שלי. פתאום צלצל הטלפון, ועל הצג מופיע מספר של "דרשו".

"תגיד לי", אומר מישוהו מהצד השני של הקו, "עשית עכשיו את המבחן המסכם?"

"כן עשיתי. מה הבעיה?" "אנחנו רוצים לבשר לך, שזכית בהגללה".

"זכיתי???" זה לא קורה לי הרבה, אני נרגש. "בכמה זכיתי?" "זכית בחמשת אלפים דולר".

לא קיבלתי חמש מאות שקל, אבל קיבלתי חמשת אלפים דולר... הם היו שווים באותה עת כשמונה עשר אלף שקל.

באותה תקופה התגוררנו בדירה קטנה, והצפיפות העיקה עלינו מאד. מרבית החברים שהיו במצב דומה, קנו דירה גדולה על הנייר. גם אני רציתי לקנות "על הנייר", אבל לצורך כך הייתי זקוק למאתים אלף שקל, שלא היו לי. לא היה לי גם רבע מהסכום ההתחלתי לתשלום הראשון.

שמונה עשר אלף השקלים שהגיעו אלי מידו הרחבה של הקב"ה, נתנו לי כוחות נפש ועוצמה. היה לי ביד התשלום הראשון לקבלן, ושילמתי, ואחר כך איכשהו התגלגלו העניינים והצלחתי לעמוד בתשלומים.

ממש לאחרונה חגגתי חנוכה הבית בדירה החדשה ורחבת הידיים שלנו, סיים האברך את סיפורו.

ראש חודש ניסן:

א. בספר דרכי חיים מובא שהרה"ק רבי חיים מצאנז זי"ע, היה הולך עם שטריימל כבר מראש חודש ניסן עד אחר הפסח, כיון שהם ימים של יום טוב.

ב. המהרי"ל בתחילת הלכות ניסן כתב: ניסן הוא מלך מפני חג המצות שבו, וכל חודש שהוא מלך אין ר"ח שלו אלא יום אחד. ובמנהגי מהר"א מטירנא ז"ל רמז זאת בתיבות: "החודש הזה לכם" "לכם" תיבות מלך. ע"כ. וכן רמז בספר קב הישר (פרק פח). וכתב בספר להורות נתן (פרי שמוני עמ' סד), דלכן חודש ניסן מסוגל לניסים כיון שניסן הוא בחינת מלך, ואמרו חז"ל (פסחים קי.) דמלך פורץ גדר ואין מוחין בידו וכו'. עכ"ד.

ג. כתב השל"ה (מסכת פסחים אות ז'): "החודש הזה לכם ראש חודשים" כלומר החודש כולו הוא ראשי חדשים, כי כל יום ויום הוא כראש חודש. וכמו שכתב הטור (סימן תכ"ט) בשם מסכת סופרים (פכ"א ה"ג) דאין מתעניין בניסן מפני שבאחד בניסן הוקם המשכן וי"ב נשיאים הקריבו קרבנם. ע"כ.

ג. כתב באגרא דכלה (פרשת פקודי): בשם הרב הצדיק הקדוש מהר"מ זצ"ל מרמינוב, דאותם י"ב ימים הראשונים, ימי הקרבת הנשיאים, המה כח כללי ליי"ב חודשי השנה, כל יום רמז לחודש שלם וכו'. וזכי הראות יכולין להתבונן בכל יום איזה מאורעות יהיה בחודש אשר הוא נגד היום ההוא, וכבוד אדמו"ר הרב הק' מהריע"צ היה כותב ברוח קדשו בכל יום מה יהיה בכל חדש, כנודע הדבר בפרסום לחבורתינו קדש, ובאותו השנה שנתבקש בישיבה של מעלה בחדש מנחם, לא כתב רק עד מנחם, והענין הוא בפרסום. עכ"ל.

ובספה"ק עבודת ישראל (לשבועות) כתב, על דרך ששמעתי שהריב"ש הקדוש אמר כשהגיע ר"ח ניסן שהוא ראש השנה למלכים, והושיב כל מלאך על כנו וכשראה מלאך אחד שלא ישר בעיניו היה ממנה אחר תחתיו. עכ"ל.